ЦЕТИЊСКИ ВЈЕСНИК

ИЗЛАЗИ СРИЈЕДОМ И СУБОТОМ

Цијена: за Црну Гору на годину 10 круна, на по године 5 круна; ван земље 15 франака у злату.

Уређује: ОДБОР

Адреса: „Цетињски Вјесник“ — Цетиње; Adresse: „Le Courrier de Cettigne“ — Cettigné (Monténégro)

Поједини број 10 пара.

БРОЈ 55. ЦЕТИЊЕ, СУБОТА 16. ЈУЛА 1911. ГОД. ГОДИНА XV.

Теразиско Словенство

Цетиње, 16. јула

Свесловенски новинарски конгрес у Биограду трајао је пет дана, за које су вријеме његови учесници морали претурити преко главе осам банкета са неких сто педесет здравица! Како би се у вече засјело за богате трпезе, тако се од истих не би устајало до зоре, и тада би се до идућега вечера продужио „трезвјени“ рад на конгресу, па онда опет за трпезу, чашицу, банкет и здравице.

Да цијела ствар није веома жалосна, била би много смијешна. Биоградски свесловенски новинарски конгрес завршио је свој рад потпуним фијаском. То признају сви биоградски листови; на то се жале и сви угледнији руски листови. Од празних ријечи и китњастих здравица није се могао видјети озбиљан рад. Од многобројних трпеза и чашица није се стигло да се нешто уради. Словени, који су се на томе конгресу требали да приближе, споразумију и посавјетују о заједничкоме добру, разишли су се са конгреса још више завађени. Епилог конгресу били су чак и шамари, који су пуцали по образима словенске браће. Пољупци на састанку, грљења на банкетима запечаћена су била шамарима на растанку! Један озбиљан скуп просвијећених словенских радника са пером у руци изврга се у предмет подсмјеха са стране словенских непријатеља. Ови се томе сада много радују и указују прстом на биоградски свесловенски новинарски конгрес као на доказ, да међу Словенима нема ни заједнице, ни озбиљности.

Лица, која су била позвана, да у очи конгреса размишљају о свему овоме, тек сада претресају узроке оваквоме жалосноме свршетку свесловенског новинарског конгреса у Биограду. Послије неуспјеха траже се кривци! Признаје се, да су представници разних словенских народа на конгрес морали доћи са мржњом један на другога, кад је онако силно могла на самоме конгресу да експлодира. Дакле, раније су дошли са мржњом на конгрес! Па гдје је ту словенско братство! Гдје је био такт код домаћина, да ту мржњу на конгресу отклоне и не допусте да се браћа завађају. Конгреси се и држе ради тога да се утру клице раздору, а не да се на њем још и потпирују. Невјешти домаћини, теразиски Југословени, који вазда причају о словенској заједници, на дјелу су се са свијем друкчији приказали. Сами неспособни за трезвјен и смишљен рад, зар су могли и у друге да унесу дух трезвјености и озбиљности? Сами склони раздору, зар су могли да сједине слогом и братском љубављу један велики скуп словенске браће, која по својој словенској природи нагињу неспоразуму? Сами разорљиви, неспособни, нетактични — зар су могли другима дати врлине, које немају? Откуд су они могли мудро руководити једним словенским послом, кад се још нијесу научили да паметно управљају и српским пословима? Може ли свој сопствени распикућа да буде штедљив кад је у питању туђи џеп? Јесу ли могли теразиски Пјемонтези да на свесловенскоме новинарском конгресу ударе темељ слози, кад су они сами разрушили све темеље заједници међу Србијом и Црном Гором и у крилу српскога народа по свијема крајевима српским? Како се могло очекивати од тога конгреса више рада, а мање вина и здравица, кад сами домаћини сав свој национални и државни рад испољавају највише у празним фразама, банкетима, парадама и здравицама? Браћа Словени, који су се знојили под теретом многобројних банкета и здравица, нијесу ту ништа криви. Они су као гости морали ћутати и ради учтивости морали су ићи од банкета до банкета.

Послије неуспјеха, који су тако очигледно пожњели, теразиски домаћини признају још и то, да цијелим тијем послом нијесу руководили позвани људи! Сасвијем природно! То је резултат оне наше српске мржње на способне и позване људе. У мирно доба тјерамо способне у крај, па кад дође невоља, она затекне на врховима неспособне и тад цио посао пропада. Зато нам и стоји општа ствар наопако. Куд год поглед баците, свак је махом на мјесту, за које се није спремао, и за које нема способности. Тако и за домаћине и аранжере свесловенскога новинарскога конгреса у Биограду истакли су се људи, који и нијесу новинари, нити имају способности за такве послове. Здравице, параде, дијурне и ордени привукоше за тај посао неспособне људе да потисну способне и да начине фијаско. Доцкан је сада расправљати ко је крив и шта није требало чинити. Крив је читав систем, који данас цвјета у српском јавном животу: систем противу способних и честитих људи, ма којој они партији припадали. И тако су теразиски Пјемонтези, који су хтјели да се наметну за вође цијеломе јужноме Словенству, својом невјештином и неспособношћу разрушили једну заједничку словенску ствар. Не може се од онога, који је навикао рушити, очекивати да нешто ствара.

Једна гадост, један специјалитет наш словенски избио је на површину и на крају свесловенског новинарског конгреса у Биограду. Позаваћали се браћа Словени око тога, ко је аустриски агент, те су се ради те оптужбе двојица и потукли. Слободно се може рећи, да се у мало којем просвијећеноме туђем народу употребљују у домаћој размирици тако ниска средства као међу Словенима, нарочито међу нама Србима. Човјек, који се некоме лично не допада, или се његово мишљење и рад не одобрава, одмах бива означаван туђинским агентом. У нас је Срба туђа част сасвијем јевтина монета. А гдје се туђа част не поштује, ту је и сопствена на ниској цијени. И чиме се највише окрвљујемо? Службом туђину, измећарством Аустрији, која успијева и све више продире у наше месо нашом кривицом, а без своје велике муке и заслуге. Не упропасти нико другога, док се он сам не упропасти! Народ, у којем би сваки његов истакнутији јавни радник био нечији туђински агент, такав народ давао би културноме свијету слабу слику о самоме себи. Теразиски Пјемонтези су навикли да ради својих обичних тежња свакојега својега личнога и политичкога противника називају туђинским агентом, те су дочекали да због тога међу словенском браћом на свесловенскоме конгресу пуцају шамари — на жалост Словенства, а на увесељење његових душмана.

У осталом, чему више? Кад је ових потоњих осам година отуда дошло што корисно за Словенство и Српство!

Цетиње, 16. јула

Из Цариграда јављају, да се не намјерава да се продужи рок Малисорима, који истиче 19. ов. м-ца. Они су увјерени, да ће се дотле постићи споразум и спор на миру свршити.

*

У Бугарској предстоји реконструција кабинета, коме ће и на даље бити на челу Гешов и бити састављен из коалиције.

*

Перски ексшах Мухамед Али Мирза пошто је заузео неколико градова спрема се да удари на пријестоницу Техеран и сви су изгледи, да ће продријети са својим планом. Парламенат је присилио великог везира да преда оставку.

*

Као што из Цариграда јављају, турски султан јако је оболио. Он болује од arterioscerozе.

*

У Бечу се тврди, да ће барон Гауч реконструисати свој кабинет и саставити коалициону владу.

*

У Аустрији је завладало велико негодовање међу народом што је влада забранила увоз меса из Аргентине, ушљед чега је цијена месу јако скочила.

*

У Србији се носе мишљу, да се сви пошљедњи зајмови, који износе 327 милиона динара, уједине како би се за све зајмове постигла једна камата и једни услови за исплату.

Аустриска влада и Словени

— Од Словена зависи рад парламента —

Пораз хришћанских социјалиста у Аустрији на изборима повукао је пад Бинертове владе, коју је замијенило чисто пословно министарство барона Гауча. И по саставу своме и по томе што у парламенту нема радну већину ново Гаучево министарство сматра се као привремено и наглашује се, да ће оно имати за задатак само да створи радну већину министарству садашњег чешког намјесника грофа Туна.

Када се зна, да у аустриском парламенту не сједе људи који су само политички обиљежени, него и народносно, те да према томе нијесу политички груписани, него по народностима, састављајући народносне клубове, онда ће свакоме бити јасно да тај рад барона Гауча око стварања радне већине неће бити ни мало лак. Ту ће бити од пресудног значаја не толико политичка начела колико народни захтјеви и народносна питања.

У парламенту немају већину ни Нијемци, ни остале народности. Немају је бар у толикој мјери да могу њоме владати. Нијемци је немају готово никако, а Словени би је могли саставити само што би она била слаба и неиздржљива према Нијемцима. Влада барона Гауча на Нијемце не може рачунати ни у толико што уза се неће имати све њемачке странке. Прво социјалисти га неће потпомагати пошто они никако не могу да пристану на војне реформе, које влада неминовно мора пред парламент изнијети. Тим војним реформама се бацају нови намети на народ, који је и иначе преоптерећен разним државним порезима и дажбинама. На тај начин он ће бити принуђен да се обрати и Словенима за потпору. Већину коју мисли за рад да створи он ће морати да састави и од Словена. Мораће да апелује и на помоћ Чеха, Пољака и Јужних Словена. Без њихове помоћи нема му ни рада ни опстанка. А да њих придобије, он ће бити принуђен да им уступке чине. По себи се разумије, да они неће без икаквих концесија и накнада да га потпомажу и одржавају. Са Пољацима неће много натезати. Они ће тражити да буду заступљени владаи и да се уваже њихови захтјеви. Нијемци су и до сада били у заједници са Пољацима, па неће бити тешко ни барону Гаучу, да се она обнови. Али зато ће ићи много теже да и Чехе привуче. Чеси су у заоштреним односима са Нијемцима. Због тога ни чешки покрајински сабор не може да ради. Атагонизам који међу њима влада и учинио је, да су Чеси иступили из Бинертове владе, па чак и устали противу ње и натјерали је на изборе, из којих је изашла без радне већине. Да би их придобила Гаучева влада мораће да им чини уступке. Мораће изгладити све диференције које постоје између Чеха и Нијемаца, мораће омогућити рад чешког сабора, мораће их узети у кабинет, па и њихове захтјеве испунити.

Без Чеха аустриска влада не може радити у парламенту. А не буде ли рад у парламенту омогућен, пројектоване војне реформе неће бити у живот уведене. Али то је оно што аустриска влада ни у ком случају неће смјети дозволити. Аустрији су војне реформе пријеко потребне. Без њих не може. А по цијену да њих проведе кроз парламенат и да их озакони, она ће морати изаћи у сусријет затијевима Чеха, све колико јој они не буду повољни и све колико се томе буду противили Нијемци.

NARODNA BIBLIOTEKA CRNE GORE CRNOJEVIĆ

С тога Гаучева влада неће слиједити Бинертову владу, која је водила чисто њемачку политику. Државни интереси нагнаће је да од тога оступи и да према Словенима буде попустљивија. Зато се с правом очекује да ће у Аустрији настати преокрет и да ће он бити од великог утицаја по обрт у аустриској политици.

Тај преокрет колико неће бити угодан онима који ведре и облаче у Аустрији, толико неће бити угодан ни самим Нијемцима. Само што се зато неће питати ни једни ни други. Влада се морати руководити вишим државним интересима, а Нијемци владиним жељама. Попуштање је неизбјежно....

А све то лежи у рукама Словена, у првом реду до Чеха. Зависиће све од тога како се буду они држали и са колико ће се такта и државне мудрости руководити при споразуму са владом. Као што не смију бити попустљиви, не смију још мање бити необуздани и пренагљени. Попустљивост им може крњити интересе, а пренагљеност им може избити из руку и оно што могу имати. Ријетко је кад био тако згодан положај за Словене, а понаособ за Чехе. Прилика је ту, да се искористе, да се учврсте и да дођу до својих права. Срећа се на њих осмјехива, а до њих је хоће ли и колико ће их обасијати и озарити.

Нека би добри Бог дао да се бар сад аустриски Словени умудре!

Енглеска о арбанаском питању

— Двије изјаве у енглеском парламенту —

У енглеском парламенту пале су двије значајне изјаве о арбанаском питању. Једна је подсекретара Вуда, а друга самог министра Греја.

У доњем дому енглеском Вуд државни подсекретар саопштио је, да је Црногорски Краљ учинио 7. ов. м. представницима великих сила на Цетињу извјесне предлоге, који се односе на Арбанију, додајући да о њима неће да даје никакве изјаве прије него их силе буду размотриле.

Министар спољних послова Сер Едвард Греј изјавио је, да је побуна у Арбанији унутарња ствар Турске, али она интересује и друге народе, нарочито пограничне земље. Турска се, вели, не може изненадити ако ове земље воде рачуна о овом питању. Енглеска не може да учини прве кораке у погледу на ограничење побуњених крајева, али може само поткријепити кораке других сила. Енглеска жали ексцесе, који су били у Арбанији тим прије, што је Енглеска искрени пријатељ новог режима у Цариграду, што се посвједочило и ранијом потиором датом од стране јавног мишљења, које је очекивало да ли ће нов режим моћи установити ред у Турској. Енглеска жели стабилност режима, појачање његовог ауторитета, уклањање нереда у Арбанији. Енглеска не може да помишља на интервенцију као што је била под старим режимом у Мађедонији. Убијеђен је да силе не желе у садашњем стању, да интервенишу у турским стварима, што не значи, да би заједничке велесиле интервенисале у озбиљном случају, али та интервенција би значила уништење садашњег новог режима и потпуну промјену политике.

У говору што га је изрекао тога истог дана по подне Сер Е. Греј је зажалио догађаје у Турској и изразио жељу да Турска сама учини свему томе крај.

Другим ријечима сер Едвард Греј наглашава Турској да је њена дужност да утиша цијелу ствар како не би велике силе биле принуђене, да саме предузму ову ствар, што би од прилике значило оно исто што је и раније у Турској било. То је оно: та интервенција би значила уништење садашњег новог режима и потпуну промјену политике.

И сувише јасно!

Опозивање Тургут паше

— Тургут паша иде из Арбаније —

Из Цариграда се потврђује вијест, да ће Тургут паша бити опозиван и крај свију демантија, да од тога нема ништа у ствари. На мјесто њега за главног команданта трупа, који оперишу противу побуњених Арбанаса доћи ће Абдулах паша, командант једренске ордије, коме ће се придати као шеф генералштаба Шертеф паша, а за команданта артиљерије миралај Али Риза.

Опозивање Тургут паше у Цариграду хоће да објасне тиме што је сам он тражио да се смијени са ове дужности због оронулог здравља, али у то слабо ко вјерује, јер је очигледно, да га опозивају зато што су увидјели да су се све паде које су у њега полагане изјаловиле и да са Арбанасима не могу ништа учинити све до год је он тамо. У Цариграду су стекли надлежни најзад увјерење, да би им присуство Тургут паше у Арбанији могло бити од штете и да је до њега у многоме кривица што су у односима према Арбанасима доведени у безизлазно стање, па хоће сада раније своје погрешке да поправе. Зато га и уклањају.

Пријатељи његови упели су из свих сила да то опозивање отклоне. Чак су му у Скадру приредили манифестације и упутили Порти молбу, да га у Скадру задрже. Али све у заман. Све им то није помогло. Он мора да иде и његов наслједник, како стиже телеграм из Цариграда, већ се кренуо и за који дан ће стићи у Скадар. Чим он стигне, Тургут паша ће морати ићи.

А да збиља у Цариграду имају разлога да на Тургут пашу и његово држање у арбанаском питању зажале, то најбоље знамо ми, који смо имали прилике да пратимо његов рад у Арбанији. Опозивање његово само може Турској од користи бити, а никако од штете, па ма како о томе у Цариграду двоумили.

Против уговора с Црном Гором

— И у Аустрији и у Угарској су противни трговинском уговору. —

Трговински уговор, који је закључен почетком ове године између Црне Горе и Аустро-Угарске, налази се и пред аустриским парламентом и пред угарским сабором, који имају да га одобре како би на снагу ступио. Али и у Бечу и у Пешти су многи противу овога трговинског уговора. Тамо се води силна агитација и настојава, да се овај уговор одбаци. Они се бune противу тога што је тим уговором огарантован Црној Гори слободан извоз живе стоке и налазе да те концесије Црној Гори није ни требало ни смјело давати.

Као што из Пеште јављају, савез угарских господара држао је сједницу и на њој донио одлуку да енергично протестују противу склапања уговора с Црном Гором зато што је њиме дозвољено, да Црна Гора може слободно извозити живу стоку. Исто тако ријешили су да у томе духу упуте петицију угарском сабору како би он спријечио склапање овога уговора.

Тај случај није усамљен. И из Бечa јављају, да су и тамо предузети нужни кораци, да се одбије склапање трговинског уговора са Црном Гором. И аустриски савез за очување земаљских и економских интереса донио је одлуку да протестује противу одредаба уговора, којима се Црној Гори даје право да извезе у Аустро Угарску, управо у Боку, 6000 живих волова и 20000 брава. И он је ријешио да се обрати парламенту са захтјевом, да ову одредбу из уговора избрише.

Како је акција и једних и других врло јака и одлучна, онда се већ у напријед може видјети шта очекује наш трговински уговор са Аустро Угарском. Ни у Бечу ни у Пешти не сједе скрштених руку и њихови захтјеви могу врло лако наћи одзива, особито кад се зна, да је акција њихових аграраца врло јака и да ће они радити све само да склапање уговора осујете.

Зато би требало и код нас нешто још за времена предузети.

Стамбол се љуља!...

— Велики везир пада због Арбанаса —

Арбанаско питање силно је узбунило духове у Цариграду. Турска је доведена у критичан положај и избило је велико негодовање и огорчење што је отоманска царевина доведена у ћор сокак.

Због тога тешког стања кривица се сваљује на Младотурке и на њихову политику, противу које све више расте негодовање.

Нашав се у шкрипцу Младотурци су почели међу собом да траже кривце и да раде да пронађу те што су проузроковали да овако силно негодовање противу њих набуја. И спасавајући себе, не мисле ни мало да штеде све оне, за које мисле да су допринијели да њихова политика претрпи крах.

Тако је дошло до промјене главног команданта посланих трупа противу побуњених Арбанаса, као и осталих команданата тих трупа, за које држе да њиховом кривицом арбанаски устанак још траје.

Али судећи по писању турских листова на томе се није стало. И столица великог везира Хаки паше се заљуљала. И његов се положај уздрмао, јер у младотурским круговима избија вјеровање, да је и он много допринио што арбанаски покрет није угушен и што је арбанаско питање довело турску царевину у критичан положај.

Како је велики везир осјетио да противу њега постоји незадовољство и у самој младотурској странци и да сами Младотурци сваљују на њега кривицу што су насјели са Арбанасима, то се спрема да положи оставку и да одступи. Он сада само чека згодан тренутак да то и оствари.

Са службене се стране сада демантује вијест о одступању великог везира, али на то демантирање не треба обраћати пажње, јер не одговара истини. Велики везир ће извјесно одступити само ако не дође до измирења Арбанаса.

Ситуација се сада у толико више погоршала због појаве колере у Пећи и Ђаковици, гдје је било само за послиједњих двадесет и четири сата 12 смртних случајева, међу којима је један официр и два војника, и због страшног пожара у Цариграду, који још траје у разнијем крајевима вароши, а чија се штета цијени 5—6 милијона лира.

Бан Томашић за Србе

Српски захтјеви и предизборне махинације —

Позната је ствар, да су Срби у цијелој аустро-угарској монархији на око узети. Кад треба да за другог дурају и да туђа кола своном трбачом из блата ваде, кад треба да се на њих апелује, они се призивају, воде се рачуна о њима и онда су добри. Чим нешто властима нијесу у вољи, они их тоне, оптужују и тлаче; онда су они деструктивни елеменат, бунтовници, велеиздајници, опасни по државу и тако се према њима далеко иде, да се у опште и негира да постоје. Тако је са њима у Угарској, тако у Хрватској и Славонији, тако на све стране. У коме погледу се на њих може примјенити она народна: „кад је преша гдје си Пеша, а кад ни е преша нигдје Пеша.“

То се и сад испољило у Хрватској и Славонији.

Од како је на банској столици у Хрватској и Славонији Никола пл. Тамашић није ништа за Србе учинио. Није им чак хтио ни да поврати оно нешто мало права што су их имали прије бана Рауха. Напротив поступао је са Србима и на њих гледао онако исто као и његов претходник, који је све чинио да их истријеби. Па и поред свега тога бану Томашићу све то није ништа сметало, да се сада, приликом образовању његове странке народног напретка, обраћа на Србе, да апелује на помоћ и потпору њихову и да од њих очекује да га подупиру. Сад би хтио да и Србе за се придобије, да их увече у ту његову странку и да рачуна на њих. За њих није ништа учинио, па чак ни да им поврати и оно што су колико до јуче имали, а тражи с правом да га помажу!

Када је видио да Срби нити хоће нити желе да му се приближе, нити имају раштa с њиме да раде, почео их је замамљивати. Службено је објавио да женској српској препарандији у Горњем Карловцу даје право јавности и да дозвољава употребу ћирилице у средњим, нижим и вишим народним школама и труби како је у српском питању створио стање какво је било и прије бана Рауха.

Бацајући Србима те и такве мрвице, које у ствари ништа не значе, бан Томашић хоће да се Србима препоручи и да придобије њихову наклоност како би га на будућим изборима помагали.

Ако мисли да ће тиме моћи да међу Србима прибави присталице, он се љуто вара. Приступајући Србима он смишљено ради. Он врло добро зна, да би постигао врло много када би Србе за се придобио. Они не траже много, задовољавају се лако и њихове тежње није тешко испунити. Научили су да их газе и пљуте и онда се задовољавају и с малим. А кад се придобију, раде из свег срца, искрено и предано. Такве присталице би њему биле од огромне користи и помоћу њих би могао много да учини. Али да их придобије неће моћи и све те његове махинације неће му користити. Срби су изгубили свако повјерење у њега и раскрстили су одавно с њиме, те их зато не може никако више да привуче. Најмање ће то моћи да учини завариваньем и тим мрвицама, које у ствари не значе ништа. А не значе у ствари ништа, јер оне готово ништа стварно и не представљају.

Јавност женској српској карловачкој препарандији не даје законским путем, него наредбом. И као што је данас наредбом дао, сјутра је другом наредбом може и одузети. Исто је то и са ћирилицом. Право употребе ћирилице Срби су раније наредбом добили, Раух им је наредбом то право укинуо. Сад им Томашић то право поврађа, али зато га може одузети кад год хтједне. Али и све да те наредбе имају законског права, да се не могу мијењати и тумачити како то банови хоће, оне у ствари не представљају ништа. Ако су та српска права оправдана и на свом мјесту, онда им треба дати законске гарантије и донијети их тако, да ни давање ни одузимање њихово не може представљати ни наклоност и милост владе, ни нетрпељивост њену. Најмање то смије бити по цијену достојанства српског народа. Српски народ може само да прими оно што му по праву припада и редовним путем, а не у виду концесија. Јер те концесије на и замашније биле на штету су угледа и достојанства његова, а још је горе кад оне у ствари нијесу ништа.

Бан Томашић није стекао увјерења и увидјео да је право и да заслужује да се одузета права српском народу поврате. Не! Он их даје у виду концесија, да обмане и да придобије Србе за своје присталице.

А да он иде на обману и завариваньe показује најбоље и то што на велика звона вјеша како је Србима тиме повратио сва одузета права, која су имали прије Рауха, што не одговара истини. Прије Рауха Срби су имали право да се служе ћирилицом и у општинама и у саобраћају. То право сад им није враћено, него им је само дозвољено да српски вјероучитељи могу свједоџбе ученика потписивати ћирилицом. То је то тако разглашено право ћирилице!.

Гледиште Срба на ову ствар сасвијем је тачно и исправно. Они на све ово гледају као на махинације банове и неће да окрену главу према овом мамку. Они неће ни да чују за њега, а још мање да га помажу. Према томе он и неће успјети да Србе придобије.

Кемал беј као бунтовник

— Оптужбе против посланика Кемал беја —

Боравак арбанаског посланика Исмаила Кемал беја на Цетињу изазвало је у турским службеним круговима подозрење и поред тога што се он трудио и заузимао да се арбанаски покрет на миру сврши и да цио устанак легне. Зато ће му тај боравак на Цетињу пресјести, да ће га добро памтити.

Само зато што се Арбанаси неће да приволе обећањима турских власти и неће да чују за њих, турски службени кругови не могу никога очима да виде и свакога сумњиче, и ако су за све неуспјехе сами криви.

Представници турских власти у Арбанији су варали и обмањивали Арбанасе и на сваком их кораку изигравали и подваљивали им, па кад је Арбанасима све то дозлогрдило и кад су натјерани да се оружја лате, онда за то окривљује друге. Крива им је Црна Гора, криве су им црногорске власти, криви су им сви, само они нијесу ништа криви. Сад им је крив чак и Исмаил Кемал беј, као што ће им сјутра може бити крив и сам арцибискуп скадарски само зато што нијесу могли Арбанасе да склоне на примирје!

Лист „La Bourse d' Orjent“ саопштава, да је турска влада ријешила да преда суду арбанаског посланика Исмаила Кемал беја због његовог против-државног рада приликом боравка у Црној Гори. Оптужиће га да је ширио арбанаски устанак, да је Арбанасе потпомагао противу Турске, да их је подбадао и да је његовом кривицом устанак продужен. Оптужује га и за то да је он писао Арбанасима познати меморандум страним силама, што су га Арбанаси предали представницима страних сила на Цетињу!

Исмаил Кемал беј из Црне Горе пошао је у Беч, а сада се налази на путу за Париз. Он тамо ради на арбанаском питању.

Цариградски листови потврђу у вијест о оптужби Кемал беја и изражавају сумњу да ће се у опште враћати у Турску, јер му је повратак врло отежан.

NACIONALNA BIBLIOTEKA CRNE GORE CETINJE

Борба противу владе у Угарској

— Опозиција агитује за опште једнако и тајно бирачко право —

Одавно се зна, да Беч господари Пештом и да пештански власници морају само онако да раде како им се наређује из Бечa. Али зато им се остављају одријешене руке да могу према осталим народностима поступати како год им се прохтије и припушта да пште и тлаче све народности из реда у Угарској. Народности су са тиме начисто, али су се само Мађари до скоро заваравали празним сновима. Сад као да се и њима очи почеле да отварају. Требало је да се дође до тога, да угарска влада силом намеће народу што се коси са његовим животним интересима, па да то и Мађари увиде.

Годинама се већ води борба у Угарској о реформама војске. Због тога су толике владе падале не могући да издрже и продру са тим, па опет свака од тих влада заподијева борбу тим реформама. Како је сада настала силна борба у Угарској због тога, те се заоштрила у толикој мјери, да је због техничке опструкције, коју је опозиција у сабору повела, саборски рад онемогућен потпуно, то су се и мађарским шовинистима очи отвориле и виде, да цио рад и све упињање угарске владе ниједа ништа друго него тежње да угоде бечким власницима, који су им и помогли да дођу до власти само зато да би њихове захтијеве испуњавали. Јер копрцање угарске владе ради увођења војних реформа своди се једино и искључиво на то што се пашти да испуни своја обећања и обавезе према Бечу.

Влада угарска у томе има јаку опозицију и нашла је на оштар отпор, који неће моћи да сломије, све и ако сада министар Тиса у сабору пријети, да ће упорство опструкције бити изиграно, јер ће влада да поништи саборски пословник.

Тиса је заборавио, како је пропао 1904. год. кад је насилно извршио промјену саборског пословника. Пропао је као Јанко на Косову. Мирним путем није могуће да се у угарском сабору спроведе измјена пословника, а насиље ће изазвати огорчење у цијелој држави, па ће владу одувати на изборима посланика. Куен и Тиса преварће се у рачуну, јер се народ из досадашњег рада Куенове владе увјерио, да она ништа друго не ради, него повећава терете, али права не даје народу. Повећавањем војске умножиће се и терети, који су већ и сада несносни. Народ не пристаје да му се одводе на кланицу сви здрави синови. Народ неће и даље да пости, да би се највећа господа могла и даље играти војске и његове крваве грошеве трошити на топове и ратне бродове. Народ хоће миран рад, просвјету и благостање. Народ хоће сам да одлучује о својој судбини. И ко се буде испријечио народној вољи, биће уништен — тако поручује мађарски социјалистички лист угарској влади на све пријетње и социјалисти на све стране Будим-Пеште приређују велике протестне зборове противу рада владе и противу увођења војничких реформа, који повлаче за собом нове намете.

Са девизом за опште једнако и тајно бирачко право ступило се у борбу противу владе у Угарској и та ће борба донијети несумњиво плода.

Арбанаси за своју слободу

— Испраћај скадарског арцибискупа из Црне Горе —

Подгорица, 11. јула.

Када је арцибискуп скадарски г. Серећи полазио из Подгорице за Скадар, не успјев у својој мисији, пред хотелом Европом, гдје је био стан његов, било се искупило нешто Арбанаса, да га испрате и пожеле му срећан пут. Били су то махом Скадрани и они који стално у Подгорици и Црној Гори живе. Исто тако било је и нашег свијета.

При самом изласку из хотела наједанпут трже се из оне свјетине једно бистро арбанаско момче, па окренувши се пут арцибискупа отпоче арбанаски:

„Пресвијетли господине,

Испред овдашњих малисорских јунака и Скадрана поздрављам те, желећи ти из свега срца сретан пут, тражећи ти опраштај и благослов. Одиста, пресвијетли, одвајаш се од нас жалосно, па те молимо да нам не примијетиш и ако то нијеси од нас очекивао, али: свега дужност према нашој отаџбини веже нас за непослушност и овакав поступак. Знади добро, дајемо ти арбанаску бесу, прије него будемо потпуно задовољни и не добијемо наша затражена права, никада се вратити нећемо, нити пак икога послушати.

Браћо Арбанаси! Овај дан за нас је дан пун суза гледајући пред собом свог пастира, који је дошао да потражи своје растурено стадо, како му се срце стеже што није могао успјети да поврати стадо топом и пушком свуда разагнато.

Пресвијетли!

И твоје је око пуно суза! Захваљујући Богу, Краљу Николи и његовом витешком народу на оваквом гостопримству, ми ћемо се ипак јуначки држати, а увјерени смо, надајући се у нашу крв, која ће се и даље пролијевати, да ћемо се брзо повратити и уживати слободу арбанаску у заједници с тобом".

Дирнут овим ријечима једва се могао пресвијетли арцибискуп захвалити на исте, загрцавајући се у сузама. Опроштај је његов био дирљив и веома срдачан од стране присутног народа.

Завјера противу Младотурака

— Комплот Старотурака ради преврата —

Отоманска империја не престаје да пружа сензационе вијести. Не зна се које су од којих веће и замашније.

Сада се јавља да је откривена велика завјера, којом се ишло да се изврши преврат у отоманској империји. У ову завјеру умијешане су многе угледне личности, све вође старотурске странке. Завјера је откривена у Цариграду, али завјереници се налазе и у европској и азиској Турској. Седам посланика старотурске странке већ је ухапшено, а има их још који ће бити затворени и за овај комплот оптужени. Завјера је склопљена противу Младотурака и ишло се за тим да се изврши преврат у земљи.

У ову вијест многи не вјерују. Сумњају да има ништа од свега тога у ствари. Држе да је то само маневар Младотурака како би само могли да уклоне многе угледне личности које им сметају и да ублаже негодовање у народу, које противу њих избија због неуспјеха њихових. Неки још и тако далеко иду, да ове вијести о завјери обиљежавају као средство којим се влада хтјела да послужи, само да би могла да оправда мобилизацију турске војске противу Црне Горе. Можда је и тако, а можда и није, тек био један или други случај, било да је завјера у истини или нарочито измишљена у корист престижа Младотурака, све то не може никако служити на корист Турске и њен у прилог разривеног стања у њој.

Побуна у Арбанији

Узалуд се изгледа, да ће ствари кренути на боље. Дани пролазе, а од споразума још нема ништа. Арбанаси на измирење не полажу ништа. Међу њима влада увјерење, да Турцима није стало искрено до споразума и до захтјева арбанаских, него да се сва њихова тежња своди на то, да побуну угуше и да од ње немају никакве опасности. Руковођени тиме, они су дигли сасвијем руке од преговора и предано раде на прикупљању снаге како би с оружјем у руци дошли до свога права, вјерујући, да ће им само то помоћи. Од туда у побуњеним крајевима не прође ни дан а да не дође до сукоба и окршаја.

Из Цариграда јављају, да су послана два табора војске за Валону и за Сан Ђовани ди Медуа. Исто се тако јавља, да је изашла царска ирада, којом се дозвољава Ису Бољетинцу да слободно носи оружје и да с њиме може долазити у Митровицу.

Из Ђаковице јављају, да су Арбанаси напали на једног генералштабног и пешачког официра и на два војника и ранили их.

И поред свега демантовања јак покрет осјећа се у јужној Арбанији. Буне се Арбанаси око Јањиње, а тако исто и у Епиру.

Два ратна брода, који су били код Сан Ђовани де Медуе послана су у Авлону, из чега произилази, да устанак јужних Арбанаса још траје и да није угушен, како то турски листови тврде.

И међу косовским Арбанасима осјећа се покрет.

Све то показује, да побуна Арбанаса може бити врло кобна по отоманску империју само ако се дозволи, да узме шире размјере и ако се увиђавношћу турских власти не дође до споразума.

О стању у побуњеним крајевима имамо ове вијести:

Вијести из Подгорице.

Подгорица, 13. јула. — Колико је Црногорац одан своме позиву као војник, посвједочио је то ту скоро и вражегрмачки батаљон. Како је овај батаљон најудаљенији од границе, гдје се стражи и чува неутралитет, а како се у томе батаљону прошле године није скоро ништа радило, то надлежне војничке власти ријеше, да се овај батаљон ослободи од страже. Чувши то соколови вражегрмачки одмах изјаве своје негодовање и припријете да ће се за ту неправду жалити Његовом Величанству Краљу. Главари су муку мучили да то овима објасне, али није ништа помогло, и тако их опет видимо гдје и ако „о тапкоме брашњенику" неописаним одушевљењем овудијен на стражу пролазе. Бадава, Црногорац остаје Црногорац. „Нашега срца, нашега полета у свијету нема"!...

Овдје се ево два три дана налазе наша мила браћа Руси: г. г. пуковници, Потапов, Рашчински и Колосев. Нама се срце од радости разиграва када их видимо окружене нашим официрима. А тек како нам је кад чујемо по улицама: „Бадава, не чине добро они који описују војену снагу Црне Горе, па заборовљају: да је наш узвишени Краљ у исто вријеме и фелдмаршал цијеле руске армије и „једини и прави пријатељ" моћног Руског Императора и свете нам Русије. С нама су 100 милиона Руса. С нама је Бог!..."

Шта ли се у нашој китној Погорици не чује и не преноси? Данас се кроз варош као подуздано прича, да је у Пећи било 7 случајева колере и тај је глас потврђен. На то наш народ гледа као на веома чудновату појаву, као год што сматра да је чудновата појава и она два случаја у Шкаљарима. И он овако резонује: Колера наилази на особе које нијесу никуд изван ходиле нити се упште са ма којим странцем састајале. Дакле, овамо из Цариграда па преко бијела свијета те управо у Пећ, а овамо из Трста па никуд друго но у Шкаљаре. Да збиља ко ове бациле навлаш око нас не сије с намјером да побрка успјехе, који се у Арбанији постизавају? Кад се узме систем извјесне политике, не би се требало ни томе зачудити. Неповјерење народно разумљиво је и није ни мало апсурдно што и на ове случајеве овако гледа. Само у овом случају све ове претпоставке и сумње отпадају и неосноване су.

Гласови из Скадра

Подгорица, 14. јула. — Тургут-паша се повратио из Туза у Скадар. Из Скадра се у Цариград упућују протести за његово уклањање и траже пошто пото да да га влада опет ту остави.

Плавница, 13. јула. — Вијести, да ће се Тургут паша смијенити и да ће га замијенити Абдулах паша, нијесу баш пријатан утисак учиниле на муслимане, а особито на становнике скадарске. Они су у њега гледали као на зид који је стајао између њих и усташа, те с његовим одласком мисле да ће остати без заштите. Још говоре: ако нам макну Тургута, а пошљу другога, узеће качаци Скадар. „Страхић козе пасе."

Од прекоју̂че постоје у Скадру неке објаве по ћошковима у којима се наглашује како чим се чује да пукну три топа са скадарског града треба да устаје народ на оружје. Пошто се ово разгласило у народу, виђенији муслимани из Скадра упутили су молбу у Цариград да не смјењују Тургут пашу.

У Скадру влада велики страх од упада Дукађина.

Од када се чуло за буну у Цариграду и чуда која су Старотурци по њему учинили свакојему правоме муслиманину пало је срце у пету — убјена им је цехра у лице, а и невоља је. Из Цариграда долазе вијести све грђа за грђом, а с бојног поља погибија за погибијом, те у ове два фактора виде кисмет балканске турске и ако скадарско чиновништво не престаје увјеравати народ да је у Стамболу избила случајна јангија.

Јуче су одили у џамију и чинили дуав Алаху да спасе Туркију. „Доцкан сте се сјетили Алаха."

Чује се, да је Етхем паша подлегао рани и већ умро. За Махмут Шефкет пашу говори се, да је такође на умору.

Затварање Сулејман аге Батуша

Подгорица, 14. јула. — Из ђаковичке нахије имамо најновије, да је велика војска изненада ноћу напала на кућу Сулејман аге Батуша а истовремено и на куће његових 200 племеника. Како су ови мирно и спокојно по својим домовима почивали и не слутећи о ма каквом нападању, јер су још на Косову били помиловани, то је војсци испало за руком да их лако савлада, повеже и у тамницу одведе. По свој прилици сада ће их бити, мучита а сигурно најпослије и све повјешати. Шта ли се тек ови јунаци намучише на свом рођеном огњишту! Усташи из Малесије говоре, да је ове сустигла клетва Шабан Бињака, који је, на пазару ђаковичком а на пет минута прије него ће бити објешен, рекао: „Проклет био сваки онај Арбанас, који се на турску бесу и помиловање ослони и предадне." Када ће се тек Турци, питају се, кидисати на горскога вука Иса Бољетинца?....

Скопље, 14. јула. — О нападу на Етхем пашу, команданта дивизије у Ђаковици, дознају се ове појединости: Једна чета Арбанаса била је у засједи и чекала је на четврт часа од Ђаковице на пећског мутесрифа Џафер беја, који је имао ту да прође. У мјесто њега наишао је Етхем паша и његов ађутант, те су Арбанаси на њих ударили и на наколико мјеста их ранили, да су крвави пали са коња. Када су пренесени у Ђаковицу, ађутант је подлегао ранама и умро, а Етхем пашу су пренијели у Скопље у болницу, гдје је извршена операција над њима, те му је одсјечена десна рука. Опасност по живот још није прошла. Како се сумња да је ово извршио Сулејман ага Батуша, то је затворен.

Акције Шаљана

Плавница, 13. јула. — Бесу, коју су Шаљани дали један другоме назад неколико дана, да се боре док једнога траје или добију своје право, већ су је примијенили у самој ствари почињући од 9. јула из јутра, па до данас једнако се бију и војску потискују. Да у овим бојевима војска велики број жртава има, свједочи непрестано преношење рањеника у Скадар. Све моћније позиције још првог дана заузели су Шаљани и у њима се тврдо ушанчила а тако су и барикидирала оба шаљскагрла.

Војска, која се још 8. јула извезла из Скадра на Кастратске Вирове а која је исти дан отпуговала на Шаљу, сукобила се са Шаљанима на југу од Ђаф Капе и повела крвави бој, који још није престао. Силни плотуни топовски непрестају од синоћ.

Што је било на бојишту још се не зна.

Најновије вијести.

Подгорица, 16. јула. — Цио се дан водила јучер жестока борба око Броје никачке. Низами су се спуштали до самог корита ријеке Цијевне. Опазивши их усташи, никечи, вукељи и боги осуше на исте плотунску паљбу, те су низами били приморани повући се у своје првобитне положаје, оставивши уз стрмениту обалу ријеке неколико мртвијех низама.

Усташи су имали само два рањена. Један турски мајор кренуо се ових дана колима из Скадра за Тузи у друштву једног нижег официра и једног подофицира. Кад су дошли близу Враке, привукла им се два Арбанаса, који су имали код себе динамит одузети од Турака у једном шанцу на јуриш освојеном, динамит су хитро, а вјешто бацили запаљен у затворена кола, која су одмах распрснула.

Мајор и официр и подофицир пошли зу сви Богу на истину, кочиаш је опасно рањен. — Говори се да су Шаљани убили прекјучер барјактара од Суме, који је био Турчин.

Црногорци као бесједници

— Шта један Нијемац о томе пише —

У бечком листу „Neue Freie Presse" читали смо чланак, што га је написао угледни њемачки писац барон Алфред Бергер под насловом „Die Kunst der deutschen Rede", у коме се жали како Нијемци у говору не воде пажњу о чистоћи језика. Упозорујући на образоване народе како на свој језик више пазе и кад њиме пишу, и кад говоре њиме, међу осталим спомиње и Црногорце као бесједнике, и ту изражава ово: »Наскоро послије руско-турског рата слушао сам у локанди на Цетињу разговоре, које су водили најславнији црногорски јунаци — Пламенац је сједио до мене — за вријеме ручка. Сви су учествовали у разговору, само кад би говорио особито угледан човјек, онда би остали ћутали и слушали. Украј тањира се као пожеви и вијуше сјали ханџар и револвер. Онда сам чуо говора, пуних благогласности, пуних разноврсне модулације, час заносно, час тужно, па онда опет са пуно хумора и згодне досјетке, или оштроумно, саркастично и енергично.... Да ли разумијем српски? Не, нијесам разумио ни ријечи, али, као год кад слушам музику, осјећао сам шта све, о чему је била ријеч. Па можда баш и зато, што нијесам разумио њихова језика, уживао сам његов благоглас, њихово богатство и његову силу. Па опазио сам, да сви владају њиме мајсторски и са пуно љубави. Свака ријеч, оштрија него пушке им, које су биле наслоњене по кутовима, изгледала је, као да тачно погађа смисао или нијансу смисла, који хоће говорник да искаже. Мене је обузео осјећај да ти људи, од којих неки можда нијесу умјели бог зна како читати и писати, свој језик поштују као нешто велико и свето, као срце своје народности, а та светиња је лебдела и звучала над трпезом, на коју су кроз дворничке прозоре гледали доље унутра камените главице домовинских црних брда.«

Ово мишљење о српском језику у толико је значајније што га изражава Нијемац, док на жалост има Срба, којима није лијепи српски језик, који доиста нема такмаца, довољно израђен и културан, те се служе било мјешавином туђих ријечи било туђим језиком!

Улциње и његово купатило

— Како би се Улциње као купалиште подигао —

Ст. Бар, 14. јула

До сад су чинили покрет да се у Улињу подигне једна болница и хотел као и купатило да се преуреди, гдје би посјетиоци добили погодније услове за животне намирнице и опорављење, али су увијек на то ометале неке околности, које су на жалост успјеле, да та по све корисна замисао на празно прође и не оствари се. Тиме су интереси Улиња и његове околине у велико оштећени, те данас он, поред све своје природне љепоте, која душу посјетиоца очарава и оплемењава, нема ни оних броја посјетилаца који је прије имао. Његово купатило постоје све више забаченије, ма да смо слободни рећи да оно само по себи надмашује многа свјетска купатила. У потврду тога стоје, између осталог, и ријечи једног Далма-

CANU BIBLIOTEKA CRNE GORE CETINJE

тица, који је узалудно обишавши многа свјетска купатила дошао болестан од реуматизма у улцињско купатило и послије неколико дана са задовољством рекао: „овај пијесак живот враћа.“

С обзиром на горње, а да се не би и даље забачила та замисао, која обећава Улцињу и његовој околини велику корист, уједно и оним који у њем ради провођења или лијечења долазе, од особите је потребе за једну и другу страну, да се Улцињани, којијех се ствар донекле највише тиче, с вољом заузму, да образују један одбор, коме би била сврха, прикупљање акција за подизање болнице, хотела и уређење купатила у Улцињу, јер је у изгледу, да би поред осталих прикупили из саме приморске нахије, ако се становништво исте и најмање одушевљава за своје добро, не мање од 2.000 акција, рачунајући сваку по 20 пер.

Са сумом прикупљеном од акција могло би се ако не све оно бар нешто постићи што би било најпотребније, да се савладају препреке, које су Улцињу у доста незгодан положај ставиле.

У овоме би их, колико се мени чини, наша влада искрено предусрела и била им на руку, пошто се ствар тиче опште потребе и користи. Доиста ће многима изгледати ова замисао неостварљива, али само добре воље, ја велим, па ће то бити готово.

С. Ђ.

Кратке вијести

Пад Куенова кабинета. „А Нар“ јавља, да је владар силно незадовољан с догађајима у угарском сабору. Исти лист тврди, да је гроф Куен спреман да преда оставку.

Турски парламенат. Заступници свих странака у Турској конферирали су о скором сазиву парламента с обзиром на озбиљност положаја у Арбанији.

Турска морнарица. Министар ратне морнарице отпутовао је изненада у Енглеску. Вели се, да је султан повјерио министру важну мисију, али се не зна у чему је.

Револуција на Хаитиу. Револуционарци су заробили једног генерала владиних чета и одрубили му главу, те су опљачкали француску школу и пресбитеријанску мисију.

Снага ексшаха. Из Техерана јављају, да бивши шах Мухамед Али Мирза располаже с десет хиљада војника.

Ухапшени револуционарци. Полиција у Кијеву је ушла у траг фабрици бомба. Ухапшена су 23 револуционара. Држи се, да су спремали атентат на цара, који ће приспјети у августу.

Силан пожар у Стамболу. И ако из Цариграда демантују, да је силан пожар, који је тамо ове недјеље избио и каквог још није било тамо, није политичке природе, ипак власти врше хапшења. До сада су ухапсили тридесет сумњивих особа, које ће бити предане ратном суду ради суђења. То најбоље свједочи, да је пожар намјерно проузрокован.

Изгорјело позориште у Бариу. У Бариу у Италији изгорјело је до темеља позориште „Teatro Margherita“. Пожар је букнуо за вријеме представе. Није било срећом људских жртава.

Шпањолска краљица. Као што јављају из Мадрида шпањолска краљица је већ пети мјесец бремена.

Домаћи послови

Поздрав и отпоздрав

Јавили смо већ да је предсједник пријестоничке општине приликом свечаности крунисања енглеског краља телеграфски честитао лондонском лордмеру и ту смо честитку донијели у цјелини. Сад смо у стању саопштити и отпоздрав лондонског лордмера. Он гласи:

„Драги господине предсједниче.

Примио сам љубазни телеграм, који сте ми јучер упутили, а са којим шаљете добре жеље и честитке пријестонице Цетиња пријестоници Лондона, приликом свечаног крунисања Њихових Величанства Краља и Краљице, те као у одговор на то, увјеравам Вас, да моји грађани и ја лично срдачно одвраћамо оним љубезним осјећајима, које сте изволјели изјавити и желимо од срца срећу и напредак Вашој пријестоници, чувеној у цијеломе свијету, и њеним грађанима.

У том увјерењу, драги господин предсједниче, остајем Ваш најискренији Лорд Мер.“

На глас вјерења Књагињице Јелене од Србије предсједник пријестоничке општине упутио је предсједнику биоградске општине овај телеграм:

„На глас да се премила унука Нашега љубљеногa Краља Нјено Краљ. Височанство Принцеза Јелена вјерила за сина руског Великога Књаза Константина, хитам да Вас, Господине Предсједниче, увјерим о осјећајима опште радости, којом су испуњена срца грађанства црногорске пријестонице поводом тога сретнога чина. Сматрајући Вашу радост као своју, ја Вас молим у име пријестонице Цетиња да код братског биоградског становништва будете тумач наших најљепших жеља, којима смо и у овоме трепутку испуњени за добро и срећу Краља и Србије. — Предсједник општине Ивановић“.

Предсједник биоградске општине на то се захвалио овим телеграмом:

„Испуњен радошћу хитам да Вам захвалим на лијепим жељама изјављеним поводом вјерења Њеног Височанства Књагиње Јелене, узвишене кћери Његовог Величанства Краља Србије Петра I. а драгим унуком Вашега Господара Његовог Величанства Краља Николе I. Радост Цетиња силно је појачала радост Биограда. Ово је још један нов и сјајан доказ искреност братства између двију српских пријестоница. Ја Вас молим, Господине Предсједниче, у име пријестонице Биограда, да код братског цетињског становништва будете тумач наших најљепших жеља за добро и срећу Краља и Црне Горе. Предсједник биоградске општине, Љуб. М. Давидовић.“

Дневник

Вечерња забава. Синоћ је у парку Двора Њихових Краљ. Височанства Нашљедника и Нашљеднице била вечерња забава са скетингом, за које је вријеме свирала војна музика. На забаву су били позвани само најотмјенији гости.

Отпутовали. Родитељи Нјеног Кр. Височанства Књагиње Наталије г-ђа и г. пуковник Александар Константиновић, који су у госте код Њих. Краљ. Вис. Књаза Мирка и Књагиње Наталије дуже вријеме провели, отпутовали су прекјуче са Цетиња.

Унапријеђен. Први секретар отоманског посланства на Цетињу г. Виталис ефендија унапријеђен је и постављен за консула у Венецији, у Италији, гдје је прекјуче већ и отпутовао, остављајући лијепе успомене на Цетињу.

Вијести о колери. Са свих страна долазе вијести о колери. Она се појавила у многим мјестима. Има је у Котору, најближем нашем сусједству. Исто је тако има и у Италији. И у Трсту је има. Тамо је овијех дана био и један смртан случај. И у Турској је такође има. Појавила се у Цариграду, гдје има 9 нових случаја. а такође и у вилајетима Смирна, Сивас, Бруса, Трапезунт и Ангора. У Марсељу се појавила четири нова случаја. И у Пећи се појавила, гдје кажу да има и смртних случаја. Има је и у Њу-Јорку, а и на исељеничком острву, те се носе мишљу да се усељавање у Америку забрани. И у Одеси такође појавио се један случај обољевања од азијатске колере. То је ове године први случај колере у европској Русији у крај онога у Петрограду.

Полијевање улица. Од назад неколико дана отпочело је да се врши полијевање улица како би се ублаживала велика прашина. Полијевање се врши прије заласка сунца, па до касно у ноћ.

Једна молба. Г. Јован Гавриловић, парох у Дески (Torontal vm.) публиковао је у новосадским листовима ову молбу: „Мој син Светислав отишао је 25. јуна послом на бициклу у Сегедин и до данас се није кући вратио. Молим свакога, ако га је видио, да ми јави, а ако га нађе да га задржи а мене телеграфски извијести. Ја ћу трошак накнадити Он је 17 и по година; није никакво неваљалство учинио, а зашто је отишао не знам. Гововорио је да ће ићи у Црну Гору у добровољце“. У колико је нама познато, овај млади јуноша још није у Црну Гору приспио, али ако га случајно наше власти нађу, требале би да га задрже и оца му извијесте.

Позориште. Опраштајући се са цетињском публиком приређивањем представе сјутра у вече у Зетском Дому, бивши чланови позоришта иду у унутрашњост, гдје намјеравају неко вријеме да проведу и да приреде низ престава у Никшићу, Подгорици и Бару, само ако одзив буде добар, у што ми не сумњамо, знајући да ће их свуда врло радо прихватити. Представа сјутрашња биће „Низ бисера,“ комад у три чина с пјевањем, написао Карло Холтај, у пријеводу Шпира Димитријевића Которанина. Како је ово послиједња представа на Цетињу, то се надамо да ће посјета бити што већа у толика прије што и сам комад, искићен лијепим пјесмама, то заслужује.

Строго одржавање чистоће. Наше власти наредиле су да се по свима мјестима води што већа чистоћа, те је свима општинским властима издано упуство по коме ће водити најстрожији надзор над чистоћом. Тако су по свима општинама овијех дана извршени прегледи и строго се мотри да чистоћа буде у најбољем реду. Тако је овијех дана извршен преглед чистоће и на Ријеци од стране љекара и општинске власти. Прегледане су све улице, куће, стаје и обори и нађене су у најбољем реду, а нарочито је обраћена пажња на чистоћу кланице и обале. Како је општинска власт прије тога сама вршила преглед и издала сва потребна упутства, то се и овом приликом нашло, да је заведен највећи ред и да је чистоћа примјерна. Исто тако наређено је да се чистоћа одржава и по свима селима. Како би се улице могле редовно полијевати, поручила је општина вароши Ријеке и нарочиту пумпу, којом се већ улице редовно полијевају и јутром и вечери. Воће је у опште забрањено. Захваљујући тој строгости и надзору власти на Ријеци нема никакве болести и поред велике врућине, за које вријеме обично влада маларија.

„Дан“. Данас је изашла из штампе 3 и 4 свјеска књижевног листа „Дан“, о чијој ћемо садржини проговорити још колико у броју за овим.

Вријеме. И код нас су завладали жарки топли дани, али ни из близа онакви какви су на страни; најмање су опасни по живот. Ноћи су, као и увијек, свјеже и знатно ублажују дневну жегу. Послиједњих дана осјећала се јака запара као испред кише, али од кише ни помена нема.

Водовод у Старом Бару

— Задужбина Х. Хаверића —

Како је наш древни Бар с околином свагда имао да својим богаством и романтичношћу даде човјеку врло погодне услове за живљење, ипак се негда у Старом Бару трпјела таква оскудица у води да је она била истом од пријеке потребе. Увиђајући то Хусеин, син угледне фаминије Хаверића, из Подгорице, која своје поријекло води из Бјелопавлића, браства Калуђеровића, дао је 1746. године, да се о његову трошку доведе у варош здрава планиска вода, што је те исте године и извршено. Од тада варош није у води трпјела никакве оскудице него је у истој довољно обиловала.

Уз ово добротвор Хаверић дао је управи вакуфа неку суму новаца с обавезом, да с тим води надзор и контролу о уредности водовода, коју је обавезу управа примила а које се и дан данас придржава.

Вода је тада доведена из даљине од 3.500 метара све кроз земљане цијеви, које су добро служиле, али од сад неко доба почеле су биле прскавати и нечистоћу купити. То је увидјела управа вакуфа па је с тога још лани донијела своју одлуку, да земљане цијеви о своме трошку избаци и новим гвозденим замијени, што је ове године с доста жртава у дјело привела.

Поправке, које су око водовода по сходном плану извршене, дале су води већи скок и свјежину, те је сад грађанство као такву, а на први распоред точкова, колико је потребно добија.

Поред овог, како сам с поуздане стране извијештен, управа вакуфа још сад је себи ставила у задатак да до године водоводу даде већи размјер, према чему се с разлогом очекује, да ће воду довести пред основном школом и једном од својих џамија.

Овом задужбином, која је народу од неоцјењиве користи, Хаверић је себи лијеп спомен саградио, а управа вакуфа, која шљедује смјеровима Хаверића и достојно се његову повјерењу одазива, заслужује да јој се на томе захвали.

Ст. П. Ђ.

Разне вијести

Напад на жељезницу. У близини Тифлиса на Кавказу код станице Апат око десет разбојника навалили су на један вагон брзог воза, у коме је био један бакарски чиновник са великом сумом новаца. Разбојници су пресјекли телефонске жице и пуцали на воз, али су их путници одбили ватром, те су разбојници подметли под воз четири бомбе, пашта су дотрчали и стражари и одјурили их.

Пожар шума. Код Владивостока уништио је пожар ових дана на стотине квадратних километара шуме.

Погинуо на тркама. Код аутомобилске утакмице погинуо је услијед дефекта својега аутомобила аутомобилист Фурније код Париза.

Саопштења

Од администације. Многи, који нам шаљу претплату и огласе за лист, уобичавају, да те пошиљке упућују на уредништво листа или преко појединих личности, док треба на уредништво слати само рукописе, а претплату, огласе и све новчане пошиљке искључиво на администрацију листа, која се налази у Зетском Дому. Исто тако новац ваља слати само поштанским управама, а не у маркама, јер од сада такве пошиљке нећемо више узимати у обзир.

Нађен новчаник. Г. Мирко Вимер, свршени матурант, прије два дана нашао је у парку новчаник са нешто ситна новца. Сопственик треба да се обрати уредништву нашег листа, гдје ће изгубљени новчаник добити.

ЈАВНА ЗАХВАЛНОСТ

Овијем путем сматрам за дужност изјавити становницима вароши Граховске особиту благодарност, који су у год. 1909. кад ми је кућа узгорјела похитали да ме својим новчаним прилогом помогну, преко купјача ових г. Петра Банићевића.

Ово чиним из осјећаја дужности оним који су разумјели моју невољу, те и не жалили од своје зараде мене дијела у невољи учинити, и ако нијесам од тих прилога ни једне паре примио.

Молим господу дародавце да приме моју искрену захвалу и онда кад ми нијесу њихови прилози уручени, а у исто вријеме да потраже извјесне суме од поменутог купљача које су на име горњег дали.

Грахово, 8. јула 1911. год.

Симо В. Вујачић.

КУЋА Катунска улица бр. 166 продаје се, извјешће у бр. 168.

Цетиње. Пл. број 15. 1,3

НА ЗНАЊЕ

Дајем П. Н. Грађанству на знање, да сам отворио радњу умјетног камена у новој вароши, у кући г-на д-ра Тома Иличковића и предузимам све врсте надгробних плоча, споменика, крстова и фамилијарних гробница (рака) све по укусном плану (нацрту) израђене.

Све врсте прагова, уличних ходника каменица, плоча за столове и за писаће столове у различитим бојама и монограмима (словима)

Тако исто скале, под, од музајка мраморисано.

Израђујем врсне оборте, канализације од конштрoираног гвозденог бетона.

Израде, које се израђу у у мојој радионици дајем на оброчне исплате и писмене гаранције.

Састав умјетног камена јест од различитих маса, који се признаје у свим градовима да му не може шкодити највећа студен и сунчана врућина, а који је тврђи од камена.

Цијене су према погодби умјерене. Препоручујем се поштованом грађанству за што многобројније наруџбине.

Цетиње. С поштовањем

Мато Гатолин,

Р. 140 бр. 14. 2,2 грађевно-зидарски подузимач

Стављам до знања поштованим г. г. трговцима, да ћу од 1. августа ове године отворити на Цетињу

„Информациони биро“

и

„Агентурску радњу“

Тачније податке на потписаног.

С поштовањем

Р. 28, бр. 10, 2,3 **Пера Петровић.**

Штампа Кр. Д. Дожавне Штампарије

Власник и одговорни уредник **Лазар Чобељић**